

Nr 196.

Av herr **Pålsson, Jöns**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 17 § 5 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker m. m.

I Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 363 föreslås sådan ändrad lydelse av 17 § mom. 5 i förordningen angående försäljning av rusdrycker, att: »Rätt till detaljhandel må icke inom något län upplåtas till större antal bolag än som motsvarar ett bolag för varje påbörjat 50,000-tal av länets folkmängd vid utgången av året före det under vilket ansökan om dylik rätt senast bort ingivas, och i intet fall till flere bolag än som under år 1918 inom länet utövade rättigheten till detaljhandel med brännvin.»

Mot kontrollstyrelsens och regeringens förslag att ändra den nya rusdryckslagen i så måtto, att inga nya spritbolag utöver de som nu existera skulle tillkomma, är intet att invända. De gamla bolagen hava tillgodosett behovet inom spirituosahandeln och hava i stort sett skött sin förvaltning oklanderligt.

Kontrollstyrelsens av regeringen kanske med någon tvekan godkända förslag, att minska de nu existerande bolagens antal, synes mig däremot fullkomligt omotiverat. Låtom oss därför se på de skäl kontrollstyrelsen anför: »Ett stort antal bolag», säger kontrollstyrelsen, »verkar tyngande ur administrationssynpunkt». Kan det vara möjligt i sådan grad, att en indragningsåtgärd därav skulle vara nödig? Sannolikt icke, ty alla bolagens räkenskaper och hela förvaltning skötes numera ensartat. De siffror och rapporter, som de till indragning föreslagna bolagen lämna kontrollstyrelsen att granska, kunna väl icke över-

anstränga densamma. De besparingar i lokala administrationskostnader, som kontrollstyrelsen vill genom indragningen åstadkomma, komma att motverkas av ifrågakommande ersättningsanspråk av den ledigblivna personalen. Förutsatt att kontrollstyrelsens mening, att ledigbliven personal bleve placerad annorstädes, blir följd, var i förvaltningen kan då besparingen göras? Jo, endast i de indragna styrelsearvodena. I de till indragning föreslagna 32 bolagen utgör styrelsearvodena sammanlagt en summa av 90,000 kronor i runt tal. Denna summa skulle således komma statsverket till godo, kan någon kanske tro. Det gör den säkerligen icke, ty de kvarstående bolagen, som naturligtvis få ökat arbete, skulle bestämt kräva större administrationskostnader än nu. Men vidare, en del personal i de små bolagen nöja sig för närvarande med liten lön, detta beroende på lokala förhållanden, men bleve personalen förflyttad eller skulle ny personal i städerna anskaffas i deras ställe, komme säkert anspråken att höjas. Allt som allt: i verkligheten bleve besparingen avsevärt liten såväl i sig själv som än mer i förhållande till de lokala förlusterna. På de flesta ställen, där spritbolag nu förefinnas, hava kommunerna inrättat sig för att äga spritbolagen som säkra skattedragare. Skolbyggnader hava uppförts, nya skolor hava inrättats, teckningar av aktier i järnvägar hava gjorts m. m. Amorteringarna av de härför åsamkade lånen bleve för många kommuner bekymmersamma nog. Och det är icke små skattedragare dessa spritbolag, som nu skulle fråntagas dem.

Ett av de skånska landsbygdsspritbolag, som, om den kungl. propositionen av riksdagen antages, kommer att indragas, har före restriktionerna givit staten i årlig inkomst i medeltal 40,000 kronor samt kommunen i årliga skatter 4,000 kr. I tanke att denna skattekälla bleve bestående, har kommunen inrättat en kommunal mellanskola, som måste nedläggas, om denna inkomst upphör, ty utom den direkta förlusten i skatteinkomst blir det stark nedgång i annan handels- och hantverksrörelse i samhället, därför att förekomsten av ett spritbolag i en kommun gör denna till medelpunkten i ett mångtal angränsande kommuner.

Man borde sålunda inte gå till ett sådant intrång i den enskilda landsbygdskommunens ekonomiska liv, förrän en utredning visade, om avsevärd ekonomisk skada av ett sådant beslut bringas eller icke.

Kontrollstyrelsen säger i sin motivering, »att hos de mindre bolagen det icke alltid kan förutsättas, att försäljningen handhaves i det syfte, varom stadgas i 63 § rusdrycksförsäljningsförordningen. Hos de

större bolagen finnes i regel långt större sakkunskap och intresse». Ett alldeles obestyrkt påstående och ett onödigt bekymmer. Det synes i realiteten vara tvärtom. Ett stort bolag med tiotusental av kunder kan omöjligt sitta inne med personkännedom beträffande kunderna. Det måste således enbart hålla sig till lagens bokstav och till inkomna anmälningar från kommunalnämnder, nykterhetsnämnder och andra myndigheter och handla därefter. Ett mindre bolags personal och styrelse äger däremot kännedom om så gott som varje kunds personliga förhållande och kan därför icke endast följa lagens bokstav utan själv taga initiativ i nykterhetens intresse, när så påfordras.

Vad kontrollstyrelsen menar med sakkunskap, är ej lätt att förstå. Menar kontrollstyrelsen varukännedom och kunskap i inköp, så kan häremot anmärkas att sådan behövs ej, allt sedan kontrollstyrelsens pris- och inköpsnämnd övertagit all partihandel och blivit ensam fournissör för bolagen.

Det är med verklig förvåning man ser kontrollstyrelsen varmt föreslå s. k. filialutskänkningars inrättande på landet i stället för de nuvarande utminuteringsarna. Tror verkligen kontrollstyrelsen att nykterheten därmed bättre befrämjas än genom en väl ledd utminutering? Det är ju för alla utom möjligen kontrollstyrelsen väl känt, att de vid domstol avdömda målen om fylleriförseelser äro mångdubbelt större i samhälle med enbart spritutskänkning än där spritutminutering förekommer. Kontrollstyrelsen har här säkerligen icke letts av nykterhetsintresse utan syftar att bana väg för statsmonopolet.

Då jag anser att vissa landsortskommuners ekonomiska rätt icke utan utredning i ärendet bör offras för stats- och monopolintresse, och då departementschefen i sin motivering med berömvärd förståelse för ekonomiska konsekvenser visar en viss tveksamhet, huruvida begränsningen bör genomföras även bland de bolag, som varit i verksamhet före den nya rusdrycksförsäljningsförordningens ikraftträdande, hemställer jag, med godkännande av kungl. propositionen i övrigt,

att andra punkten i 17 §, mom. 5 av förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker skall erhålla följande ändrade lydelse:

17 §.

5. Har ansökning — — — — — ej bifallas.

Rätt till detaljhandel må icke inom något län upplåtas till flere bolag än som under år 1918 inom länet utövade rättigheter till detaljhandel med brännvin. Medgiver — — — — — fattat detsamma.

Denna förordning — — — Svensk författningssamling.

Stockholm den 14 maj 1918.

Jöns Pålsson.
